



از آن آیین های متنوع و شاد تا این چهارشنبه سوری پرخطر

شادی های خطرآفرین در چهارشنبه سوری، فراموشی سنت های قدیمی و آیین های متنوع فرهنگی جامعه ایرانی در روزگاری نه چندان دور را نشانه گرفته است.

شادی های خطرآفرین در چهارشنبه سوری، فراموشی سنت های قدیمی و آیین های متنوع فرهنگی جامعه ایرانی در روزگاری نه چندان دور، ا نشانه گرفته است.

به گزارش ایرنا، هرساله در شب آخرین چهارشنبه سال شمار زیادی از جوانان، نوجوانان و حتی کودکان ما با رو آوردن به روش های نادرست شادی، که گاه با آتش سوزی و حوادث دیگری همراه است، دچار آسیب هایی می شوند.

دورزمانی نبود که چهارشنبه سوری با دود کردن اسپند و کندر، افشاندن گلاب و مواد خوشبوکننده و نیز آیین هایی چون فال گوش، قاشق زنی، کوزه شکنی، فال کوزه، پخش آجیل مشکل گشا و شال اندازی، خواندن آوازاها و ترانه های شاد محلی همراه بود که اکنون دیگر حتی نامی از آن ها برده نمی شود.

اکنون آن آیین های شاد و بی خطر جای خود را به آتش افروزی، انفجارهای مهیب و ترقه های هول انگیز داده که هر یک تن مردم را می لرزاند و بعضا با صدماتی که بار می آورد خانواده هایی را تا همیشه داغدار کرده یا چله نشین مصایب خود می سازد.

همان روش های برگزاری نادرست است که سنت ها و آیین های بجا و درست را به دست فراموشی می سپارد و آیین های نو و بی هویت به جای آیین های قدیمی می نشیند.

نگرانی از نحوه برگزاری این سنت آیینی کار را به جایی رسانده است که برخی از دستگاه های مسوول از جمله نیروی انتظامی، مدیریت حوادث و فوریت های پزشکی و سازمان آتش نشانی از چند روز قبل به حالت آماده باش درآمده و تلاش دارند که چهارشنبه آخر سال و ایام منتهی به آن، به خیر سپری شود.

اکنون بیشتر خانواده ها دغدغه این موضوع را دارند که کودکان و نوجوانان آنان در برگزاری شب چهارشنبه سوری زیاده روی کرده و به خود و دیگران آسیب برسانند و این در حالی است که در چند دهه گذشته بزرگترهای خانواده در برگزاری آیین ها پیشتاز بوده و از این مناسبت برای برپایی یک جشن شاد و بی خطر، در آستانه نوروز استفاده می کردند.

صغری همایونی مادر یک جوان بجنوردی در گفت و گو با ایرنا می گوید: در چند دهه گذشته از برگزاری آیین چهارشنبه سوری لذت می بردیم اما هم اکنون چهارشنبه سوری به دغدغه ای تبدیل شده که خواب را از چشمان گرفته است.

وی افزود: برگزاری نادرست آیین ها موجب شده که بزرگترها فرزندان خود را برای برپایی چهارشنبه سوری همراهی نکنند که این امر موجب می شود کم کم یک آیین درست قدیمی به فراموشی سپرده شود.

وی گفت: در گذشته جوانان و نوجوانان به روشن کردن آتش و پریدن از روی آن، زمزمه ترانه ها، فال گرفتن، اسپند دود کردن، پخش شیرینی و تنقلات بسنده می کردند اما متأسفانه امروز این به یک سنت غلط تبدیل شده که مواد محترقه و بمب های دست ساز جایگزین آن شده است.

وی افزود: هم اکنون قشر جوان و نوجوان یک شب خوش را تبدیل به یک شب پردغدغه و خطرآفرین کرده اند.

اهالی خطه خراسان شمالی از نیاکان خود برای برپایی شب چهارشنبه سوری، در آخرین چهارشنبه سال آیین های متنوعی را به یاد دارند که هنوز نیز برخی از خانواده ها و بخصوص در نقاط روستایی آنرا بجای می آورند.

به گزارش ایرنا، یکی از این سنت های قدیمی که در شهرستان های خراسان شمالی رایج بوده و هم اکنون نیز در محله های قدیمی و روستاها در حال اجرا است و نوجوانان و جوانان زیادی رغبت به برگزاری آن دارند آیین ملاقه زنی است.

نوجوانان پسر در این روز با برسر کردن چادر و پوشاندن سر و صورت، ملاقه به دست به پشت در خانه ها رفته و با خواندن ترانه های محلی، آمدن بهار را نوید می دهند.

خله خله خلتمه به، سوا گلیم یمرتمه به با برابرهایی فارسی خاله خاله عیدی من را بده، فردا نیز می آیم تخم مرغی بده، خله خله خلته گلده، اینچنه کلچه گلده، خاله خاله عیدیم را بده، کیسه ای آمد کلوجه ای بگذار از جمله ترانه هایی است که جوانان در آیین ملاقه زنی شب چهارشنبه سوری در پشت در خانه ها زمزمه می کنند.

نواهایی چون چله چخته بهار گلده خربزه و خیار گلده، چله رفت و بهار آمد خربزه و خیار آمد گویی تلنگر زنده شدن طبیعت و شادی آمدن عید نوروز را به همگان می دهند.

چهارشنبه سوری از دو کلمه چهارشنبه و سوری که همان سور فارسی به عانی مهمانی، جشن و سرخی است و به معنای چهارشنبه سرخ، مقدمه آغاز جدی جشن نوروز است.

برخی از دیگر از آیین های چهارشنبه سوری که هنوز شاید در مناطقی از خطه خراسان شمالی مرسوم باشد بوته افروزی، فال گویی، قاشق زنی، کوزه شکنی، فال کوزه، آتش چهارشنبه سوری، آجیل مشکل گشا و شال اندازی است.

آتش نزد ایرانیان نماد پاکی، روشنی، طراوت، سازندگی و تندرستی است، در غروب هنگام بوته هایی را روی هم می گذاشتند و خورشید که به تمامی پنهان می شد، آن را می افروختند و در بعضی نقاط برای شگون، وسایل دور ریختنی خانه از قبیل پتو، لحاف و لباس های کهنه را نیز می سوزانند.

آتش می توانست در بیابان ها در رهگذرها و یا در پشت بام خانه افروخته و وقتی آتش شعله می کشید از رویش می پریدند و ترانه هایی که در همه آنها برکت، خواهش، سلامت و بارآوری و پاکیزگی بود خوانده می شد.

آتش چهارشنبه سوری را خاموش نمی کردند تا خودش خاکستر شود و سپس خاکستر را که در نظرگاه آنان مقدس بود کسی جمع کرده و بی آنکه پشت سرش را بنگرد برسر نخستین چهار راه می ریخت و در بازگشت اهل خانه که می پرسیدند کیست؟ می گفت: منم - از کجا می آیی؟ از عروسی، - چه آورده ای؟، تندرستی.

از نظر مسلمانان آتش نماد پاکی، از بین بردن بیماریها، زدودن سرما، بدی و پژمردگی از تن بوده و امروز هم رسم اسپند دود کردن و گرد خانه تاب دادن از این اعتقاد سرچشمه می گیرد.

شال اندازی نیز یکی دیگر از آداب چهارشنبه سوری بود که پس از مراسم آتش افروزی جوانان به بام همسایگان و خویشان می رفتند و از روزنه بالای اتاق (روزنه بخاری) شال را به درون می انداختند و صاحب خانه بیاد هدیه ای به آن می بست.

از دیگر مراسم چهارشنبه سوری فال گوش بود و آن بیشتر مخصوص کسانی بود که آرزویی داشتند، مانند دختران دم بخت یا زنان در آرزوی فرزند.

در خراسان شمالی هنوز بخشی از آیین های چهارشنبه سوری همچون بسیاری از نقاط ایران معمول است و کوچک و بزرگ در آخرین چهارشنبه سال برای دور کردن نحسی این آیین را گرامی می دارند.

این آیین به عنوان یک آیین ایرانی در میان همه اقوام ساکن این استان اعم از ترک، کرد، ترکمن و فارس رواج دارد و همه به انجام آن پایبندند.

در برخی از روستاهای این استان با افروختن آتش جوانان دور آن جمع شده و توپ آتش را به اطراف پرتاب می کنند.

ساکنان محلات قدیمی و روستانشین خراسان شمالی در این روز با گذشتن از روی آتش ترانه هایی از قبیل سرخی تواز من زردی من از تو را زمزمه و اعتقاد دارند که با پریدن از روی آتش بلا، درد، بیماری و نحسی از آنان تا آخرین چهارشنبه سال آینده دور می شود.

این اهالی همچنین با سوزاندن و دودکردن اسپند و کندر، افشاندن گلاب و مواد

خوشبو کننده و سوزاندن خار و خاشاک و شاخه های خشک درختان در آخرین چهارشنبه، شب را به خوشی می گذرانند.

رفتارسازی برای چهارشنبه سوری بسته به تعامل مناسب بین سازمانها و ایجاد فرهنگ آن در بین مردم و بویژه جوانان امروزی است و باید مراقب بود که آن سنت های زیبا و پرمعنی، به صحنه هایی سرشار از دلهره و ترس تغییر نکند که تنها افرادی به قصد سودجویی سلامت مردمان را هدف بگیرند.

سرپرست مرکز مدیریت حوادث و فوریت های پزشکی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی بر ضرورت حذف شادی های خطرآفرین از برنامه چهارشنبه آخر سال برای ماندگار کردن خاطره شیرین این شب تاکید می کند.

دکتر محسن رعنائی اظهار می دارد: آموزش پیشگیری از آسیب ها و حوادث، مهم ترین اصل در برپایی هرگونه آیین و مراسم ویژه است و خانواده ها در این زمینه وظیفه مهمی به عهده دارند.

وی افزود: هرگونه بی توجهی به نکات ایمنی و سهل انگاری در برپایی چهارشنبه آخر سال می تواند زیان های جانی و مالی سنگین و غیرقابل جبرانی را در پی داشته باشد.

وی گفت: باید کودکان و نوجوانان را تشویق و کمک کرد تا از حوادث درک خوبی داشته باشند و به آن ها آموزش داد که در مقابل مواد محترقه و منفجره و آتش بازی های غیر ایمن آسیب پذیر هستند.

دکتر رعنائی افزود: والدین باید در تهیه وسایل آتش بازی بی خطر فرزندان خود را همراهی کنند و کودکان به هیچ عنوان نباید از مواد محترقه منفجره استفاده کنند.

سرپرست مرکز مدیریت حوادث و فوریت های پزشکی دانشگاه گفت: تمامی پایگاه های اورژانس 115 شهری و جاده ای استان به همراه یک دستگاه اتوبوس آمبولانس برای آیین چهارشنبه سوری امسال در آماده باش کامل هستند.

رعنائی اظهار کرد: علاوه بر آمادگی پایگاه ها، 170 نیروی اورژانس 115 استان نیز نقش فعالی در این شب خواهند داشت.

وی افزود: سال 90 تعداد مصدومان مراسم چهارشنبه سوری در خراسان شمالی 16 نفر و سال گذشته 13 نفر بود که امیدواریم امسال نیز کاهش تعداد مصدومان در استان را شاهد باشیم.